

РОЗДІЛ 1

Одного разу в старому Нью-Йорку...

Ранній *Vogue* як місцева газетка

Засновник-джентльмен

У найкращих історіях, як правило, розповідається про те, що все відбулося за помахом чарівної палички хрещеної-феї, однак у реальному житті подібний фокус цілком можливий і за наявності впливового батька. Особливо це актуально для Сполучених Штатів Америки, де люди люблять самі кувати свою долю. У Нью-Йорку була зима, снігопад огортав сталеві скелети хмарочосів; у 1880-х роках вони тільки почали здійматися. Новенькі універмаги, як-от *Macy's*, облаштовували вишукані різдвяні вітрини, щоб заманити покупців. Заводи в передмістях пихкали димом, американський експорт відчалив з гавані. Місце, що ми прозвемо «містом, яке ніколи не спить», уже кипіло активністю. Так само й Артур Тернюр. Він готувався вивести у світ свою «доньку», і *Vogue*, як він її охрестив, втілювала якості ідеальної дебютантки. Гарна, красномовна та обізнана.

Усе культурне суспільство Мангеттена — мадам, міс і джентльмени — з нетерпінням чекали на її появу у своїх домівках, щоб представити дебютантку своїм сусідам і побачити, що ж повідає їм ота модниця-красуня. Ті, хто народився в привілеях, часто мають чудові шанси на успіх: це правдиве і для *Vogue*, адже завдяки своєму дуже аристократичному батькові ця «газетка» мала численні переваги. Тернюр був джентльменом з хорошими зв'язками в місті, чарівним, статечним, повним ентузіазму та космополітичним — і велика частина очікувань місцевих жителів зустрітися з *Vogue* була породжена саме його популярністю. Навіть щоденна преса, знаючи про цей фурор очікувань, оголосила про її наближення.

«Однією з головних дебютанток тижня буде *Vogue*, яку наступного тижня представить Артур Тернюр»¹, — йшлося в одному бюлетені. Нью-Йорк затамував подих.

Перше число *Vogue* з'явилося в газетних кіосках по всій Америці 17 грудня 1892 року. За ціною десять центів, з влучним зображенням дебютантки на обкладинці, проілюстрованій А. Б. Вензелем і надрукованій у чорно-білій гамі, перше число бриніло стилем. Стримана, дещо сором'язлива усмішка вирає на обличчі дебютантки, яка тримає в одній руці букет квітів, а іншою притримує поділ своєї сукні. Її плечі опущені, одна ніжка спрямована вперед, ніби вона перебуває на середині кроку. Її талія вузька, декольте відкрите, темний ліф відтінений мереживом з оборками довкола вирізу. Рукави пишні й оздоблені бантами, довгі рукавички, що пасують до вечірньої сукні, а навколо пурхає зграйка метеликів. Над дівчиною, у верхній частині обкладинки, на ошатному банері виведене слово *VOGUE*. По обидва боки на тлі грецьких колон і сплетінь білих квітів зображені класичні музи: одна символізує гармонію та красу, інша — літературну традицію.

Тернюр у вступному листі до читачів писав так:

Виразною метою [цього починання] є створення гідного автентичного журналу про суспільство, моду та урочистий бік життя.²

Певно, що відтоді видання *Vogue* керувалося цією настановою. Любов до краси, пишності та стилю очевидні, але настанова Тернюра означає більше, ніж просто це. Ведучи хроніку життя вищого суспільства, його бальних суконь і балів, Тернюр, мабуть, вірив — і доволі точно, — що загальна публіка також захоче читати про події у вищих ешелонах Нью-Йорка. Як один із небагатьох видавців, які належали до цієї високої верстви суспільства, він мав чудові можливості для одержання інсайдерської інформації. Недаремно *Vogue* назвали журналом, «написаним тямовитими для тямовитих».³

Артур Болдвін Тернюр, який народився 1857 року, був корінним жителем Нью-Йорка. Нащадок перших голландських поселенців міста (відомих як «нікербокери»*), Тернюр належав до еліти, чий сім'ї скупили величезні території Мангеттена та Ньюпорта і з покоління в покоління примножували свої статки. Це була людина, яка ідеально підходила для

* Популярне прізвисько для людей, які проживають на Мангеттені. Закріпилося завдяки однойменній назві мішкуватих штанів, що полюбили носити голландські поселенці.

введення *Vogue* у світ моди. Як єдиний син у родині зі старої аристократії, Артур Тернюр пішов очікуваним шляхом і вступив до коледжу Ліги плюща. Він закінчив Принстонський університет 1876 року й опісля подався в юридичну практику, якою займався доволі неохоче, перш ніж присвятити життя своїй справжній пристрасті: типографії, видавництву та друку. Деякий час він працював художнім директором *Harper & Brothers* (нині *HarperCollins*), а згодом відкрив власну справу, запустивши два розкішно ілюстровані мистецькі журнали та заснувавши в Нью-Йорку разом з вісьмома друзями «Клуб Ірольє», який і до сьогодні єднає бібліофілів Америки. Не дивно, що про Тернюра відгукувалися як про «схибленого на дружці випускника Принстона».⁴ До середини тридцятих років він випробував свої сили в кількох видавничих ролях — щось увінчалось успіхом, щось ні. Однак розквіт його кар'єри ще попереду. Мало хто міг уявити, що його наступний проєкт стане не лише міжнародною Біблією моди, а й одним із найвідоміших в історії журналів.

Тернюр мав усі чесноти й вади справжнього джентльмена. На фотографіях він постає коренастим широкоплечим чоловіком з квадратною щелепою, хоча завдяки вишуканим манерам його вважали вродливим. Він був комунікабельним, любив добре проводити час і не боявся йти на фінансові ризики — поєднання, яке дехто міг би назвати небезпечним і таким, що обов'язково не даватиме спокою решті родини після його смерті.

Це не означає, що Тернюр був суто уособленням багатства й неробства. Попри те, що він був палким прихильником еліти, він зневажав нецензурну лексику, а записи, що залишилися по ньому, засвідчують його галантність. Ревний і відкритий прихильник жіночих свобод, він вірив у виборче право жінок, підтримував рух і завжди призначав жінкам, які працювали в його журналах, справедливу оплату. Справді, журнали *Art Interchange* і *Vogue* створили прецедент для жінок-редакторок. Жінки навіть мали рідкісну на той час керівну владу над працівниками-чоловіками. Як не дивно, жіночий персонал Тернюра мав достатньо високу зарплатню, щоб не залежати від чоловіка. Коли одна з його працівниць пішла від свого чоловіка, завдяки зарплатні у Тернюра вона змогла утримувати себе і свою маленьку дитину, ще й найняти хатню робітницю. Нечувана розкіш для 1900-х років.

Тернюр також відрізнявся людяністю. Одного разу, коли молода співробітниця Вулман Чейз тяжко захворіла, він порушив усі умовності, наважившись навідатись до занедбаного пансіонату, у якому вона тоді жила. Коли господиня пансіонату повідомила Вулман Чейз, що її роботодавець чекає на неї у вітальні, жінка ледь не знепритомніла від жаху, подумавши, що її ось-ось звільнять. Натомість вона застала там Тернюра, який мав приголомшений вигляд і тримав на колінах банку з домашнім супом. «Ми

з дружиною подумали, що це буде ситнішим, ніж те, чим вас годують у пансіонаті»⁵, — сором'язливо пояснив він. І хоча це здається маленьким жестом, насправді то був вчинок, який кидав виклик надзвичайно суворим обмеженням нью-йоркського суспільства.

Стара аристократія проти нової

До Золоченого століття* стара нью-йоркська аристократія була пов'язана заплутаними родинними узами. Вони жили тісним осередком на нещодавно розбудованій П'ятій авеню у своїх міських замках і облицьованих брунатним каменем маєтках, які, за описом письменниці Едіт Вортон, вкривали місто Нью-Йорк, наче холодний шоколадний соус.⁶ Утім світ навколо них змінювався. За 18 років до народження *Vogue* відбулася вечірка, що увійде в історію як лихий знак. Подією, про яку йдеться (згодом її назвали Балом задавак), був вишуканий бал у *Delmonico's*, наймоднішому закладі міста. У списку запрошених на бал — представники як старої, так і нової аристократії, що було шаленим кроком, оскільки змішувати групи досі вважалося за святотатство. У *Delmonico's* навіть не підозрювали, що їхнє сміливе поєднання нью-йоркської знаті й зухвалих багатих вискочок призведе до соціальної війни.

Старим нью-йоркським аристократам аж гидко стало від того, що вони раптово опинились у танці пліч-о-пліч із «задаваками» (так вони прозвали нових багатих вискочок), яких вони вважали безрідними прибульцями, без права на Нью-Йорк. Одна видатна жінка зайшла настільки далеко у своєму похмурому пророцтві, що заявила: «Незабаром місце людини в суспільстві більше не залежатиме від права народження, а визначатиметься тим, у кого більше мільйонів».⁷ Це виявилось пророчим передбаченням для нових багатіїв — магнатів із Середнього Заходу на кшталт Вандербільтів, Карнегі, Фріксів та Меллонів, — що часто були значно багатшими та динамічнішими, ніж їхні колеги зі старої аристократії. Вони володіли величезними земельними ділянками, що тягнулися за межі штатів, углиб Америки та сягали за межі уяви. Тепер, діставшись золотої жили завдяки будівництву залізниць і металургійних копалень, вони ринули до Нью-Йорка, щоб підкорити останній американський рубіж — не лише Мангеттен, а й сам модний спосіб життя. Оскільки на американських теренах не існувало спадкових титулів, було

* Золочене століття (англ. *Gilded Age*) — історично короткий період піднесення економіки США у 1865–1893 рр., що завершився економічною депресією.